

1897 - 1997

**HET BELGISCH ZEEINSTITUUT VOOR ORTHOPEDIE :
EEN EEUW REVALIDATIE TE OOSTENDE**

door Dr. CASTEUR
Hoofdgeneesheer van het BZIO

I. HISTORIEK

De viering van een honderjarig gebouw op de zeedijk te Oostende zou op zichzelf een uitzonderlijke maar weinig waarschijnlijke gebeurtenis zijn. Dit gebouw zou immers twee wereldoorlogen overleefd hebben en nadien de razzia van de bouwpromotoren !

In 1997 werd dus niet een honderjarige infrastructuur gevierd, maar wel de rol en de plaats die het ziekenhuis een eeuw lang binnen de maatschappij ingenomen heeft.

Tijdens deze laatste eeuw ging niet alleen de geneeskundige wetenschap er meer op vooruit dan in gans de geschiedenis van de mensheid, maar ook de organisatie van de gezondheidszorg evolueerde van een als het ware spontaan systeem naar een uiterst georganiseerd en geprogrammeerd stelsel. Het is dan ook boeiend na te gaan hoe de rol van het ziekenhuis binnen onze gemeenschap de laatste eeuw evolueerde, hoe het zich aanpaste aan de wisselende noden van de maatschappij, de vooruitgang van de geneeskunde en de steeds evoluerende organisatie van de gezondheidszorg.

1897 - 1914

Om zich terug te plaatsen in de tijdsgeest van 1897, jaar waarop Dr. Armand DELCROIX te Oostende het Instituut Sint Vincentius à Paulo inrichtte, is het van belang zich te herinneren dat in die tijd de uitoefening van de geneeskunde nog niet opgedeeld was in verschillende specialiteiten. Alle dokters waren in feite algemeen geneeskundigen. Sommigen hadden weliswaar een bijzondere bekwaamheid verworven dankzij een opleiding bij bekende leermeesters anderen hadden de gelegenheid gehad hun opleiding en hun interesse van hun vader mee te krijgen. Zo ontstonden in bepaalde deelgebieden van de geneeskunde dynasteën : in de chirurgie, de gyneacologie, neurologie, enz. Voor de orthopedie kan men zeer terecht spreken van de dynastie van de familie DELCROIX. Armand was de stichter, Edouard en zijn zoon Armand-Jacques bouwden verder aan zijn levenswerk, terwijl de achterkleinzoon Stephane DELCROIX actueel een orthopedische praktijk heeft te Brussel.

Honderd jaar geleden waren de ziekenhuizen niet onderverdeeld in gespecialiseerde afdelingen. Voor de meeste zware aandoeningen bestonden er geen doeltreffende therapieën. Tuberculose of osteomyelitis (ontsteking van het beenmerg) genoten enkel van wat men heden een palliatieve benadering zou noemen !

Toch had men gemerkt dat sommige tuberculose patiënten door een verblijf aan zee of door zeewaterbaden precies een verbeterde weerstand opbouwden. De bedoeling van Dr. Armand DELCROIX was dan ook het zeeklimaat en het zeewater niet te beschouwen als een uniek wonderlijk medium, maar het te associëren aan revalidatietechnieken en fysiotherapie.

In het begin van de eeuw verhuisde de instelling die oorspronkelijk in de Sportstraat gelegen was, naar Mariakerke.

Eerste wereldoorlog - Tweede wereldoorlog

De eerste wereldoorlog ging gepaard met de uitvinding van de sulfamiden en het ontwikkelen van nieuwe anesthesietechnieken. Hierdoor werd het mogelijk zwaardere chirurgische ingrepen uit te voeren.

Dr. Edouard DELCROIX specialiseerde zich te Wenen en Parijs in de orthopedische chirurgie. Het ziekenhuis kreeg onder zijn impuls een belangrijke uitstraling zowel in binnen als buitenland.

De therapieën in de instelling volgden van dan af het dubbel spoor van de orthopedische chirurgie enerzijds, van de revalidatie anderzijds. Deze revalidatie richtte zich zowel naar de pre- en postoperatieve periode, als naar neurologische of locomotorische handicaps. Het merendeel van de patiënten waren kinderen.

Tweede wereldoorlog - 1970

Tijdens de oorlog 40-45 werd het instituut volledig vernield door de Duitsers.

De patiënten waren bij het begin van de oorlog naar Engeland geëvacueerd geweest.

De polio-epidemieën van de jaren 43, 47 en 52 hadden bij veel kinderen zware neurologische letsels veroorzaakt die zowel onderwaterrevalidatie vergden als chirurgie. De maatschappij had dan ook gespecialiseerde chirurgische en revalidatiediensten nodig.

In het begin van de jaren 50 werd het ziekenhuis terug opgebouwd dank zij de inzet van Dr. E. DELCROIX en Mr LAURENT - een ambtenaar van het ministerie van Buitenlandse Zaken die zich tijdens de oorlog over de patiënten in Engeland ontfermd had en die de v.z.w. "Herleven" opgericht had om het instituut op te bouwen. Deze vereniging bleef trouwens de instelling sedertdien financieel steunen.

Dr. Armand-Jacques DELCROIX, eveneens orthopedisch chirurg, specialiseerde zich in de Verenigde Staten in de onder water revalidatie van neurologische en orthopedische letsels.

1970 - heden

Met de medicamenteuze behandelingen van tuberculose verminderden in de zestiger jaren de chirurgische indicaties.

Dankzij de inentingën verdween de kinderverlamming.

Elk algemeen ziekenhuis werd uitgerust met gespecialiseerde diensten voor orthopedie en pediatrie. De specifieke indicaties voor orthopedische chirurgie werden dan ook in deze diensten opgevangen : het was niet meer nodig zich ver van huis te laten verzorgen.

Al deze elementen maken dat men in 1983 besloot de operatiezaal te sluiten en de instelling werd een specifiek revalidatieziekenhuis. Dit lag volledig in de lijn die reeds jaren gevolgd werd. De revalidatiedienst was immers het eerst erkend revalidatiecentrum van België.

In de jaren tachtig werd het daarenboven niet meer mogelijk een ziekenhuis te beheren "als een goede huisvader" met enkel motivatie en inzet, zonder professionalisme. De beheeraad werd dan ook uitgebreid door een equipe van professionele ziekenhuisbeheerders rond Dr. WYNEN.

Dank zij de heer VANDERVONDELEN, Directeur Generaal, werd van toen af een bijzonder energieke impuls aan het ziekenhuis gegeven.

In diezelfde periode, met de bedoeling de organisatie van de gezondheidszorg in ons land meer efficiënt te laten verlopen, besloot de overheid het aantal acute ziekenhuisbedden te verminderen en ligduurnormen op te leggen. Hierdoor werd het steeds moeilijker patiënten langdurig te hospitaliseren in acute diensten. Een efficiënte functionele revalidatie binnen de acute diensten kwam aldus in het gedrang. Specifieke hospitalisatiediensten voor revalidatie waarbij geen ligduurnormen opgelgd worden, werden noodzakelijk.

II. HUIDIGE SITUATIE

Revalidatie vereist echter niet alleen tijd, maar ook een aangepaste infrastructuur en een gespecialiseerd team.

Infrastructuur

Het Belgisch Zeeinstituut voor Orthopedie telt 125 bedden voor locomotorische revalidatie gekoppeld aan een erkend revalidatiecentrum voor locomotorische en neurologische aandoeningen waar niet alleen de gehospitaliseerde maar ook externe ambulante patiënten behandeld worden. In totaal worden er een 45.000 revalidatiebehandelingen per jaar uitgevoerd.

Met zijn grote therapieruimten en het therapeutisch bad met zeewater, uniek in ziekenhuismiddens - biedt het BZIO de vereiste infrastructuur voor functionele revalidatie. Een acute dienst in een algemeen ziekenhuis kan deze infrastructuur niet bieden. Verdere uitbreiding en vernieuwing zijn echter noodzakelijk.

De plannen liggen vast en er werd reeds van het VIPA een subsidiebelofte verkregen. De v.z.w. "Herleven" van haar kant zal voor 5.000.000 fr. tussenkomen in de bouw van het nieuw therapeutisch bad met zeewater dat overigens met eigen middelen wordt gefinancierd.

Het revalidatieteam

Het belangrijkste in het revalidatieconcept is echter niet de infrastructuur maar wel het revalidatieteam. Meer van waar ook in de geneeskunde is bij de revalidatie een globale en geïntegreerde aanpak van de patiënten noodzakelijk. Hiervoor moet men ook over een geïntegreerd team beschikken. Zowel de artsen als de kinesitherapeuten, ergotherapeuten, logopedisten, psychologen, verpleegsters, als sociale dienst, diëtisten, en zelfs administratief en onderhoudspersoneel, kortom iedereen die in contact komt met de patiënten, moet doordrongen zijn van het revalidatieconcept.

Ook de periode na hospitalisatie moet reeds in de dienst voorbereid worden. Huisbezoeken worden verricht door de ergotherapeuten om de gepaste raadgevingen te kunnen geven inzake heraanpassing van het leefmilieu. Hiervoor worden de patiënten ingeschreven in het Vlaams Fonds voor Sociale integratie van personen met een handicap.

Nota : Het hierboven aangehaald artikel is een uittreksel uit de rede, uitgesproken door Dr. CASTEUR, naar aanleiding van de viering van het 100-jarig bestaan van het instituut.